

FİİLİMSİLERE HAZIRLIK

Fiil kök veya gövdelerine getirilen birtakım eklerle türetilen; cümle içinde isim, sıfat ve zarf olarak kullanılabilen sözcüklere "fiilimsi" denir. Fiilimsileri daha iyi anlayabilmek için isim ve fiilin ne olduğunu, fiilimsinin bunlardan farkını bilmek gerekir. Bu nedenle fiilimsi konusuna geçmeden önce isimlerin ve fiillerin özelliklerini bir hatırlayalım.

FiİLLER

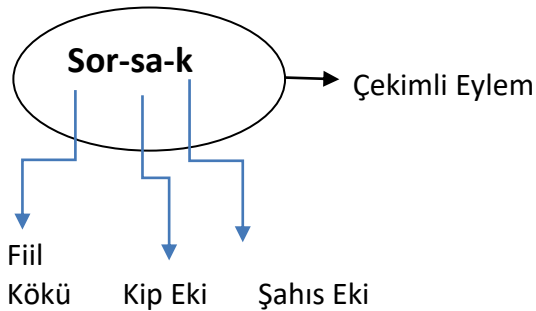
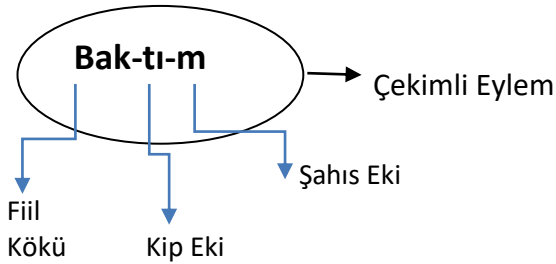
> Fiiller, sonlarına "-mak/-mek" mastar eklerini alabilir.

Gitti → Gitmek
Duyuldu → Duyulmak
Almış → Almak

> Fiiller, varlıkların yaptıkları işleri, hareketleri, içinde buldukları durumları veya onlardaki değişimleri ifade eder.

Çok hızlı koşarım.
Armutlar olgunlaşmış.
Kitabı okudum.

> Fiiller, kip ve şahıs eklerini alarak belli bir zamana ve kişiye göre çekimlenir. Fiillerin kip ve kişi eki almış bu haline "çekimli fiil" denir.

Geçen sene öğrendiğimiz üzere kipler haber ve dilek kipleri diye ikiye ayrılır.

Haber kiplerini aşağıdaki şekilde kodlayabilirsiniz:
"Ecek muştı arıyor."

Dilek kiplerini "Melisaya emir yok." şeklinde kodlayabilirsiniz.

Etkinlik 1

Aşağıdaki cümlelerde bulunan çekimli fiilleri işaretleyelim.

1. Buzul çağının hemen ardından tarihin en önemli dönüm noktalarından biri yaşandı: İnsanlar bazı bitki ve hayvanları evcilleştirmeye, tarım yapmaya ve yerleşik yaşama geçmeye başladı. İnsanlık yeni bir döneme girdi. Evcilleştirme, bazı bitki ve hayvanların insanın tercihleri doğrultusunda geçirdiği biyolojik bir süreçtir. Evcilleşen türler insana bağımlı duruma gelir. Doğal ortamda yaşama becerilerini yitirirler. Bu yüzden evcil hayvan ve bitkilerin görünüşleri, doğadaki benzerlerine göre farklı olur.

Bulduğumuz çekimli fiillerin kök ve eklerini örnekteki gibi gösterelim.

1. Çekimli Eylem: yaş-a-n-**dı**

2. Çekimli Eylem:

3. Çekimli Eylem:

4. Çekimli Eylem:

5. Çekimli Eylem:

6. Çekimli Eylem:

Bulacağınız sözcüklerin kök veya gövdesine “-mek/-mak” mastar ekinin ve kişi eklerinin gelebileceğini unutmayın.

(Altı çizili filler örnek olarak verilmiştir.)

2. Anımsarsınız, bu yılın 21 Mart günü İzlanda’da bir yanardağ patlamıştı. En son 1821’de patlayan Eyjafjallajökull Yanardağı 100 m yükseğe kadar lav ve kül püskürtmüştü, büyük miktarda gaz ve duman salmaya başlamıştı. Duman bulutu zamanla 9 km’ye kadar yükseldi. Öylesine çok duman ve gaz atmosfere karıştı ki yalnızca İzlanda’da değil Avrupa’da da uçak seferleri iptal edildi. Yanardağ patlamaları yeryüzünün şeklini sürekli değiştiren başlıca etkenlerden biridir. Katı yerkabuğunun hemen altındaki sıcak magma hareket halindedir. Zaman zaman yüzeye doğru yükselir ve bir yanardağ patlamasıyla yeryüzüne çıkar. Kızgın lavlar yüzeyi kaplar ve zamanla soğuyarak eski tabakanın üzerinde yeni bir kaya tabakası oluşturur. Bu tabakalar üzerinde çalışan bilim insanları gezegenin geçmişine ilişkin çok şey öğrenir. Eyjafjallajökull patlaması gerçekte küçük bir patlamaydı. Bilim insanları bu patlamanın, daha sık ve şiddetli patlayan yakınlardaki Katla Yanardağı’nı da tetiklemeden korkuyor.

1.Çekimli Eylem:

2.Çekimli Eylem:

3. Çekimli Eylem:

4.Çekimli Eylem:

5.Çekimli Eylem:

6.Çekimli Eylem:

7.Çekimli Eylem:

8.Çekimli Eylem:

9.Çekimli Eylem:

10.Çekimli Eylem:

Etkinlik 3

Aşağıdaki kutucuklarda verilen fiillerdeki haber ve dilek kiplerini (H/D) verilen yerlere yazalım.

H	Gidiyorum	D	Bilmeliyim
	Alır		Bekleyeceğim
	Yapsan		Olmuş
	Uyursun		Kızarıyor
	Gitse		Okumuşuz
	Bırak		Okuyayım
	Çiz		Tartın
	Başladık		Seçtiler
	Yiyor		Olsun
	Gelmez		Almam
	Olur		Bakmaktayım
	Seyrederim		Kızayım
	Beklemekteler		Yazsın

FİİLLERDE ŞAHIS

Bir eylemin hangi şahıs tarafından yapıldığını belirten eklerle **şahıs ekleri** denir. Türkçede altı tane şahıs vardır.

Tekil Şahıslar

Çoğul Şahıslar

1.Ben	1.Biz
2.Sen	2.Siz
3.O	3.Onlar

Etkinlik 4

Verilen cümlelerde işi yapan şahısları altlarına yazalım.

➤ Havuza düşen çocuğu hemen çıkardılar.

Onlar

➤ Saçlarını boyattığı için tanıyamadım onu.

➤ Misafirlerini güzel ağırlamak için çok çabaladı.

➤ Tabağındaki yemeği hemen bitirmelisin.

➤ Yazdığım şiiri beğendin mi?

➤ Evin sahibiyile hemen tanışmak istiyorum.

➤ Çaydanlığı hemen masaya getirin.

➤ Çocuklara sağlıklı beslenmenin önemini anlatmalıyız.

➤ Bir gün de ben demeden kitap okusan.

➤ Dolaptaki yemeği çıkardı.

➤ Mart ayında doğum gününü kutlayacak.

➤ Geçen gün bu konu hakkında bir açıklama yapmıştınız.

FİİLLERDE OLUMSUZLUK

Fiillerde olumsuzluk, fiillere getirilen “-me, -ma, -mez, -maz” ekleriyle yapılır.

Yemeği bugün dışarıda yiyelim.(Olumlu)

Yemeği bugün dışarıda yemeyelim. (Olumsuz)

Etkinlik 5

Aşağıdaki tabloda verilen fiillerin istenilen özelliklerini verilen yerlere yazalım.

1 Gördü

Olumsuz	Soru
Görmedi	Gördü mü?

2 Tırmanıyor

Olumsuz	Olumsuz Soru

Aşağıdaki tabloda verilen fiillerin istenilen özelliklerini verilen yerlere yazalım.

3 Söylerim

Olumsuz	Soru

4 Çalışmalısın

Olumsuz	Olumsuz Soru

İSİMLER

➤ isimler ve isim soylu sözcüklerin sonuna “-mak/-mek” mastar ekleri gelmez.

Kitap → Kitapmak (Anlamsız oldu)

Gözlük → Gözlükmek (Anlamsız oldu)

➤ isimler; hal eklerini, iyelik eklerini, çoğul eklerini ve tamlama eklerini alır.

Çantamı açtım.

İyelik Eki → Belirtme Hal eki

Kirazlar kızarmış.

Çokluk Eki

Etkinlik 6

Aşağıdaki cümlelerde geçen renkli yazılmış kelimelerden kip eki alanları işaretleyiniz?

Cümleler	
1. Kimse konuşmamış gelen misafirle.	
2. Kitapta cevaplanmadık soru kalmamış.	
3. Tüm davetliler az sonra gelecek salona.	
4. Kışları çok zor geçer burada.	
5. Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer.	
6. İki gündür dayanılmaz acılar çekiyorum.	
7. Daha yapılacak çok iş var.	
8. Ali ile yıllar önce tanışmış .	
9. Sır olan şeyler paylaşılmaz.	
10. Buradan dönülmez .	
11. Dönülmez yol burası.	
12. Yaz gelir gelmez tatile çıkacakmış .	
13. Yemek yapmayı ben de biliyorum.	
14. Okula giderken kıyafetlerine dikkat et.	
15. Sabah erkenden kapımız çaldı .	
16. Üç gün sonra yazılılarım bitiyor .	
17. Haziran ayında sınava gireceğiz .	
18. Sabahları çayın yanında simit yemeye bayılırım.	
19. Diktiğimiz fidanlar yavaş yavaş boy veriyor.	
20. Kaybettiği annesini arıyordu küçük kuzu.	
21. Aşağı mahalleden itfaiye sesi geliyordu .	
22. Topladığımız dalları hemen tutuşturduk.	
23. Eve gidince hemen televizyonu açar.	

Etkinlik 7

Verilen cümlelerdeki altı çizili kelimelerin özelliğini işaretleyiniz.

1. Kazmayı eline aldı ve babasına yardım etmeye başladı.

Bir varlığın adı

Olumsuzluk eki alan sözcük

2. Çarşıya çıkarken bana da seslenmeyi unutma.

Bir varlığın adı

Olumsuzluk eki alan sözcük

3. Fotoğraflardan silinecek yüzüm belki.

Sıfat görevinde sözcük

Çekimli eylem

4. Elindeki dondurmayı bana uzattı.

Bir varlığın adı

Çekimli eylem

5. Gazete bile okumak istemiyor şimdi.

Bir kavramın adı

Çekimli eylem

6. Yemekten sonra birere kahve alalım.

İsim

Olumsuzluk eki alan sözcük

7. Çocukların en sevdiği yiyecektir kızartma.

İsim

Olumsuzluk eki alan sözcük

8. Patlıcanları bu kadar kızartma istersen.

Olumsuzluk eki alan sözcük

İsim

Arkadaşım Türkçe Facebook Sayfası

Not: İzinsiz paylaşmayınız.

